

אמהות וקריירה

אהבה ועבודה, טען זיגמונד פרויד, הם המסד המרכזי שעליו בנויים חייו היצרניים של האדם. אך מה עושים כאשר עולם העבודה מתנגש עם עולם האהבה או המשפחה? במצבים כאלה חווה האדם העובד מתחים הנובעים מהקונפליקט בין שני העולמות. מעצם תפקידם ודרישותיהם של המשפחה והעבודה והיותם מוסדות מרכזיים בחיינו, נמצאים הם לא אחת בקונפליקט זה עם זה ואף מתחרים על משאביו של הפרט.

מאז מלחמת העולם השנייה החל תהליך שבו אמהות החלו לצאת יותר ויותר לעבודה, כאשר עם הזמן עלה הצורך והרצון לשוויון. נשים בחברה המודרנית נתונות בין שני קטבים – האחד מושך להתמיד בהתמדות על התפקידים הנשיים המסורתיים (גידול ילדים, ניהול משק בית וכד'), והשני קורא להישגיות, פיתוח אישי וקריירה. למרות השוויון בין המינים, מצופה מנשים להמשיך ולשאת בתפקידים המסורתיים, גם אם בחרו לקחת חלק בעולם העבודה. מחקרים מורים שזוגות כפולי קריירה (ששני בני הזוג מנהלים קריירה) עדיין לכודים בסטריאוטיפים מיניים. נמצא שנשים העובדות מחוץ לבית לוקחות על עצמן גם את רוב התפקידים של ניהול משק הבית וגידול הילדים. אמנם יש השתתפות של הבעל באופן חלקי בעבודות הבית אך רוב העומס נופל על האישה. לפיכך, נשים עשויות לסבול יותר מגברים ממצב של מתח תפקידי, שכן המשאבים המוגבלים שלרשותם אמורים להתחלק על יותר תפקידים.

כמו כן, מסלולי הקריירה מתוכננים על פי מעגל חיי עבודה גבריים, כך שבזמן שגברים בונים ומבססים את המוניטין שלהם, מרבית הנשים מצמצמות את פעילותן התעסוקתית מאחר והן עסוקות בגידול ילדים. לנשים, להבדיל מגברים, דפוסי עבודה מקוטעים מאחר והן נכנסות ויוצאות אל ומשוק העבודה בהתאם למצבן המשפחתי. ריכטר (1992) מסווגת את דפוסי העבודה של נשים לשניים:

- (1) **הדפוס הסימולטאני**: האישה מתמסרת לשני התפקידים (ההורי והתעסוקתי) בעת ובעונה אחת.
 - (2) **הדפוס הסידרתי**: האישה מתמסרת לתפקיד אחד בלבד בכל תקופה. קיימות 3 אופציות לדפוס זה:
- קריירה ואחר כך אמהות – בו האישה עובדת עד ללידת הילד הבכור.
 - קריירה, אמהות, קריירה: ירידה בתעסוקה לצורך גידול ילדים ועליה בחזרה לאחר שהילדים התבגרו.
 - אמהות ואח"כ קריירה: עיכוב בקריירה לצורך בניית משפחה ויציאה לעבודה מחוץ לבית לאחר שהילדים התבגרו.

בעבר היה נהוג לחשוב על הבית והעבודה כשתי ספרות נפרדות. ראייה זו מעצימה תחושות אשם בקרב נשים רבות אשר מדווחות על התחושה ש"כשאני בעבודה אני מרגישה אשמה על כך שאני לא בבית וכשאני בבית אני מרגישה אשמה על כך שאני לא בעבודה". גישות פמיניסטיות מציעות ראייה יותר הוליסטית ומציינות כי אין גבולות ברורים בין שני תחומים אלה. הם נוטים לגלוש אחד לתוך השני. הורה הוא כל הזמן הורה, גם כשהוא בבית וגם כשהוא בעבודה.

חשוב לזכור כי ריבוי תפקידים הינו גם ריבוי אפשרויות לחוות הצלחה ולפתח תחושת ערך עצמי וביטחון עצמי. הקונפליקט בין הבית לעבודה אינו בהכרח חייב להתקיים. במקומו יכולה להיות הפרייה הדדית. אנשים עשויים למצוא את תחושת המשמעות הקיומית הן בעבודתם והן משפחתם. במידה והם מצליחים להשיג איזון בין השניים, הם מנצלים כל אחד מהתפקידים כדי להגן מפני מעורבות יתר בתפקיד השני. כלומר, כאשר הם מרגישים שנכשלו באחד מהתפקידים, השני ממשיך להעניק להם תחושת משמעות.

ואכן, מחקרים מצאו שעבור נשים עובדות, חוויות חיוביות מהעבודה היוו מעין "מגן" מפני השפעות המתחים שבגידול הילדים. נשים עובדות הביאו עמן את הרגשות החיוביים מהעבודה הביתה. כמו כן נמצא כי נשים שעבדו דיווחו על רווחה אישית גבוהה יותר מכאלו שלא עבדו.

נשים מתמודדות עם הקונפליקט בין הבית לעבודה במספר אופנים:

1. לא מפתחות קריירה, אלא רואות בעבודה עיסוק משני.
2. בוחרות במקצועות שמהווים הרחבה של התפקיד הנשי המשפחתי, כמו מקצועות טיפוליים וחינוכיים. ואכן הרבה מאד נשים עוסקות בתחומי החינוך והסיעוד, מקצועות שנחשבים כמתאימים לתכונות המסווגות כנשיות, מקצועות שדורשים כישורים רגשיים גבוהים. במקצועות אלה ממשיכה האישה למלא תפקיד מסורתי נשי של דאגה לצרכים הרגשיים של הסובבים אותה. כמו כן מקצועות אלה מאפשרים לנשים להתמסר יותר לתפקידיהן התוך משפחתיים.
3. בוחרות עבודה בעלת שעות גמישות (חלקיות משרה, משרה מפוצלת, עבודה מהבית וכד'). נמצא כי נשים רבות מעדיפות לעבוד במסגרת שמאפשרת להן להיות בבית בזמן שילדיהן חוזרים מבית הספר, על מנת לאכול עמם את ארוחת הצהרים.
4. בשלב ההורות לילדים קטנים נשים רבות מפחיתות את שעות עבודתן מחוץ לבית.

ניפוץ מיתוסים נפוצים:

1. נשים עובדות בריאות יותר מעקרות הבית, ובניגוד למקובל לחשוב, אינן נהיות חולות מרוב מתח ואינן מתות מהתקפי לב. נהפכו, ככל שהן מחויבות יותר לעבודתן, כך הן בריאות יותר. גם נשים שאינן עובדות מתוך בחירה, אלא מתוך הכרח כלכלי, בריאות יותר מעקרות הבית.
2. הבית הינו מקום מלחיץ יותר מאשר מקום העבודה. במסגרת הבית הפרט חווה את עיקר המתחים.
3. נשים עובדות אינן מזיקות להתפתחות ילדיהן. לא נמצא הבדל בין התפתחותם של ילדים לאמהות עובדות לבין ילדי עקרות הבית.
4. המיתוס המסוכן ביותר ביחס לנשים ועבודה הוא שהפתרון לבעיית הלחץ הוא צמצום משרה או עזיבתה כליל. נמצא שלידת ילד אינה מביאה למצוקה פסיכולוגית לנשים עובדות, אלא אם כן בעקבות הלידה האישה נשרה משוק העבודה. ככל שהאישה היתה יותר שנים במעגל העבודה וככל שהיא היתה מחויבת יותר לעבודתה, כך גדל הסיכון בנשירה מהעבודה.
5. עבודה במשרה חלקית (בהיקף של פחות מ- 20 שעות שבועיות) עדיפה פחות מעבודה במשרה מלאה, מבחינת בריאותה הנפשית של האישה. עבודה במשרה חלקית לא העניקה לנשים את הרווחים שעבודה במשרה מלאה מעניקה. אישה העובדת במשרה חלקית חיה באשליה שהיא יכולה לקחת על עצמה באופן מלא את ניהול משק הבית וגידול הילדים ולכן בפועל מתפקדת תחת יותר לחץ מאישה העובדת במשרה מלאה, אשר שוכרת סיוע בניהול משק הבית.

ולהלן סיכום היתרונות והחסרונות בזוגיות כפולת קריירה :

חסרונות	יתרונות
<ul style="list-style-type: none"> • מתח בין דרישות העבודה לדרישות המשפחה • מחסור תמידי בזמן • תחושת אשמה גדולה : כשאני בבית אני מרגישה שאני צריכה להיות בעבודה ולהפך • צמצום משמעותי בשעות הפנאי • עייפות כרונית – מוביל לפגיעה באינטימיות • הזנחת המערכת הזוגית בשל חוסר זמן (זוגיות תיפגע לני הורות) • ערעור מעמדו המסורתי של הגבר • שיעור גירושין גבוהה יותר 	<ul style="list-style-type: none"> • הפריה הדדית בשל ריבוי תפקידים • שמירה על תחושת ערך עצמי (פגיעה בתפקיד אחד אינה פגיעה בתפקיד אחר – השני ממשיך להעניק תחושת משמעות) • מחקרים מראים כי לעבודה יש השפעה חיובית על נשים גם כשהן בבית : הנשים מביאות איתן את הרגשות החיוביים מהעבודה – ניפוץ מיתוס השחיקה • יציבות כלכלית למשק הבית בתקופה בה הכלכלה לא יציבה • אפשרות לקנות שירותים שלא אוהבים לעשות – בכסף • אפשרות לעשות הסבה מקצועית בזמן שבן/בת הזוג ממשיכים לפרנס • עצמאות כלכלית בקרב נשים מאפשרת להן שלא להישאר במערכות יחסים כושלות. • יש יותר מודעות לכך שהזמן עם הילדים יהיה זמן איכות שמונצל בחוכמה

כאמור, כמו בכל דבר בחיים – איזון הוא שם המשחק. בהצלחה לכל הקרייריסטיות שבינינו ©